

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
cotrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznaniła in reklamacije
pošiljajo se
u pravnistvu
v Maribor.

Odprte reklamacije
so poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se prilepe
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne ozirano.

Nefrankovani pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
sceno poslani knjige
se ne vračajo.

Naše kmečko deklè pa ljudska šola.

(Za nagrado.)

Geslo: „Nikdo nenamitej mi slova apostolova „Ženè nedopouštim učiti“, ani Juvenalovy satyry proti ženske výmluvnosti, ani slov Euripidova Hippolyta nenávidějtieho ženy učené. To dim, úmyslu našemu pravie nepřekáží, protože radime, aby učeny byly ženy nikoli až do vrtohlavosti, než k počestnosti, blaženosti, nejhlavněji v tom, co, jim přísluší znáti a uměti k vhojnému domácnosti spravování i k rozmnožování blahé vlastního, manželova, dítek i rodiny“.

Komensky.

Zenstvo blaženstvo! Po pravici je tako imenujemo. Koliko strastnih sre je vže ono oblažilo! Koliko bridkih solz je nežna mila ženska roka otrla, kolikrat njeno blagodušje vlivalo hladečega tolažila in krepila v potrta srea! Koliko sreče donáša ona v družino! Dovolj nam je, da izgovorimo besedi žena in mati; saj te imeni nosite v sebi ono vez, ki veže družbeno življenje. Materino sree! Kako neprecenljiv, najčistejši vir je materina ljubezen! Materino sree je vzvišeno, da sveto, skoro neumljivo, naj-si bije pod skromnoj ali dragocenoj oblekoj!

Zenstvo pa ne siplje blaženstva samó na mali družinski krog, temveč vpliva v obče posredno na ves narod. Zgodovina uči, da je ženstvo, ne samó kot posamezne ženske, ampak tudi kot masa narodova odločevala neposredno o narodovi usodi, ter dosti-krat otimalo svoj premileni rod gotovi pogubi.

Da pa bode ostalo ženstvo posamezniku in splošno vsemu narodu v srečo, delovati nam je z vsem navdušenjem za njega narodno vzgojo; saj ž njim provspela bode se tudi moška vzgoja.

Izrekel sem besedo narodna vzgoja. Stari narodi vzgojevali so skoro nevedé in nehoté svojo deco v narodnem duhu. Vže nekdanji veljaki pedagogiški povdarjali so narodni značaj v malih in srednjih šolah. In dandanes, ko živimo v samih narodnih vprašanjih, umeva se, žal Bogu! ta posebna naloga o splošnej vzgoji še zelo malo. Pri Slovencih svedoči to jasno oni žalostni slučaj v naši metropoli, ko se je razpravljalo o višjej deklíškej šoli, ter so modri možje s poslanskih stolov zavrnili blagohotno roko, ki je iz iskrene rodoljubnosti pontujala imenovani zavod. Dovolj se je o tem govorilo in razpravljalo, v tem članku sem se le namenil povedati, kakó se nam je treba ne samó v višjej deklíškej šoli, ampak vže v splošnej ljudskej šoli, vzlasti na kmetih, kjer imamo većinoma većinoma meševite šole, z vso pozornostjo ozirati na žensko vzgojo.

I.

Baš vzgojni pouk nam veleva, obračati pozor na individualnost učencev. Kje pa se individualnost ostreje črta, nego med dečkom in deklico? Kolika razlika je med njunim duševnim in telesnim razvitkom!

Ta zahteva nastopala bode pred nas tem drznejše in silnejše, čimbolj bode naš kmečki stan gmotno propadal. Skeleča skrb belila nam bode glavo, kakó ravnati, da naš dobri preprosti narod ne propade tudi npravstveno; kajti kjer ni dovoljnega gmotnega stanja, tam je v nevarnosti tudi blagonravno življenje, ako si ne vzgojimo trdnih značajev. V obeh ozirih mora kmečkemu stanu pomagati naše v obče nepokvarjeno kmečko ženstvo. Kakor so v nekdanjih narodih na porobu propada bile ženske rešiteljice, isto-tako naj nam bo naše kmečko ženstvo rešitelj v družini kmečki.

Gorjé pa še posebno slovenskemu naródu, ako mu propade kmečki stan; saj: Naše kmetstvo je naše plemstvo. Lepše se ne more o njem povedati, ko je zapél Gregorčič:

— — — — —
— — — — —

Iz knetskih hiš nam hrana dušna,
Iz knetskih hiš omiké svít!

Od tam nam misleci globóki,
Od tam klicarji k nebu nam,
Od tam nam pesniki — proróki,
Za dom borilci vsi od tam!

Kar móž nebesa so poslala,
Da večnih nas otmó grobóv, —
Vse mati knetska je zibala,
Iz knetskih so izšli domóv.

Da srečno v vek si bivališče
Krepostnih žen, poštenih móž,
Daj Bog, ti slavnih móž rodišče,
Da zibel še slavnejših boš!

A ne samó v obče, temveč tudi vsaka posameznost iz sedanjega preprostega narodovega življenja kaže nam, da se bode treba resnejše poprijeti ženske vzgoje na kmetih.

Oglejmo si v ta namen gospodinje slovenske v splošni sliki, kakor so bivale nekđaj in sedaj!

Svečano stopila je nevesta v svoj dom in svečano prevzela je gospodinjstvo. Kako ponosno jela je opravljati svoj posel. Trpela in ubijala se je mnogo, a jen trud poplačeval se je tudi obilo, da se je uresničeval pregovor: „Gospodinja hiši tri vogle podpira“. V gospodinjstvu pa jej je bila vzor njena ljuba mati, ki je dala hčeri najtrajnejši spominék pridnosti: skrinjo praznega in hodnega platna.

A dandanes? Ozmimo se le na mala kmečka posestva. Mlada gospodinja toži pol leta po ženitvi za srečnimi deklškimi leti: „Dan na dan vprežena sem kakor „črna živina“, v prostih urah pa me mori trop skrbi“. Ni-li res tu gospodinja slabejša od deklice? A nič bi to ne djalo, ako bi jena težka opravila na polji imela vidnega haska. Znojen trud, pa skoro brez dobička. Nekdanje gospodinjstvo zahtevalo je svoj čas, da je hišno ženstvo mej tem moralo prenehati z drugim gospodarskim delom. O takem času bila je gospodinja glava. Dandanes opravlja se marsikatero gospodinjsko delo le skrivši.

Prišel je določén čas in ž njim pa zdaj šivilja, zdaj krojač v hišo, da sta napravljala novo ali pošivala raztrgano obleko. Natančno je vedela, kdaj bode zopet treba kateregakoli teh rokodelcev v hišo. Zdaj, ko se obleka dobiva za „male krajearje“ in ko poslom ni po volji obleka iz domače robe, kupuje se većinoma „storjena“ obleka, ali pa prav slaba snov za obleko.

Baš skupna naprava obleke za vso družino s posli vred delala je nekako prisrčno vez med gospodinja in njenimi podložniki. Kolikor rahlejša je ta vez, tem težje vlada tudi gospodinja; zato so pa tudi posli in družinčeta dandanes vedno nezadovoljnější s „pravico“ te ali one hiše.

Ozirajmo se še dalje v kmečko rodbino, videli bodemo, da se marsikatera vez v njej rahlja, da ruši. Pripominjam le, kako izginjevajo lepe šege, lepi običaji o raznih praz-

nikih iz naših kmečkih hiš, in v tem oziru so mnogo krive baš gospodinje. Morda mi kdo oporeka: „To so vendar le same formalitete!“ Toda počasi, prijatelj; ti dnevi so sveti, ki imajo posvečevati vse ljudstvo. Da, še več, ti prazniki in z njimi združeni obredi učé vsakega človeka, da smo si ljudje bratje velike rodbine; spominjamo se o teh prilikah, da smo z bratom-človekom še v tesnejši zvezi, ko je rodbinska, da smo v zvezi samega Boga. Nekdaj je v tem oziru trdno veljal pregovor: „Slaba hiša, kjer se govodi in plotovi opuščajo“.

Ne bodem dalje našteval, kaj se je v kmečkem stanu vže spremenilo, tudi ne tožil, da izpod kmečkega krova izginja sem ter tje poezija, ki je s pristno hrano krepila duha in srce našim očakom; kajti to ne spada vse v nalogo, katere sem se lotil.

II.

Čas bega naglo! Vse se času primerno dopolnjuje in vzboljšuje, marsikaj dobrega pa tudi zataplja v škodo preprostemu življu. Starih časov ne bodemo klicali več nazaj, saj se je poprej baš tako dogajalo, samo da bolj lahkim in zložnim korakom, — skoro nepozorljivo; ali dandanes, ko se kosa posameznik s posameznikom, narod z narodom, vrši se vse hitreje in temu se upirati, reklo bi se nazadovati.

Po gotovih znakih raznavati in ločevati nam je treba dobro od slabega, ter dobro obračati v prid narodni vzgoji.

Spoznavajmo tudi mi v tem odstavku dela slovenske kmečke gospodinje, da uvidimo, kako naj ljudska šola po možnosti popolnjuje izoniko naših kmečkih gospodinj.

Kateri so torej zunanji znaki, ki dajejo kmečki gospodinjji dobro spričevalo?

1. Verska pobožnost in nraavnost:

a) Večkratna skupna molitev vse družine. Nobeden družinski člen ne zamuja po nemarnem nedeljske in prazniške službe božje.

b) Svečanostno — (nikakor ne zapravlljivo) — praznovanje velikih praznikov.

c) Mir v hiši, dolgoletni posli; družabnost in mir s sosedi.

d) Veselo petje v hiši, radostni obrazi pri vsakterem delu.

e) Veselje do berila nabožnih in poučnih knjig.

f) Mnogo lepega cvetičja po oknih, ali okoli hiše.

2. Pridnost oznanjajo:

a) Lično opravljena gospodinja imajoča posebno dosti domačega perila.

b) Primerno obdelan hišni vrtič z zelenjadjo in domačimi zdravilnimi rastlinami.

c) Lepo rejena živina in perotnina.

3. Razumnost in čednost potrjujejo:

a) Snažna hiša in pohištvo.

b) Primerno urejena kuhinja.

c) Čisti hlevi, čisto dvorišče in sploh snažnost v vsakem kotu.

d) Dober hišni red v vsakem oziru.

Iz vseh teh znakov lahko spoznamo, koliko je vže storila šola v tej ali oni stvari, in kaj ima še zvrševati, da se popolni vzgoja naših kmečkih hčerij.

III.

Ne umevaj me napačno, da bi jaz dostojno ne cenil istinite naloge, katero ima zvrševati ljudska šola, namreč: versko-nravno vzgojo, ako zahtevam, da se naj ljudsko-šolski pouk prilega tudi bolj praktičnemu življenju, o čemur se je vže dovolj razpravljalo in dokazovalo, saj nam mora biti znano, da čimbolj se pouk naslanja ob praktičnost, tem mičnejši je pouk, tem lože vzgajamo značaje, priganjamo

deco k lastnej sili, k lastnej moči, šola in učitelji pa si pridobivajo ljubezen in hvaležnost med narodom.

Podajem tu nekoliko nasvetov, ki se vrté v nekaterih glavnih točkah, da se bode tem laže razumeval pomen in smoter deklishe vzgoje na kmetih.

Kakor se rodoljubni učitelji, vrli poznavalci svojega naroda trudijo za kmetijski pouk pri dečkih, baš tako treba bode urediti učni črtež na kmečkih šolah, da se bode pouk oziral tudi na gospodinjstvo, da vzgojimo vrlo kmečko ženstvo v vsakem oziru.

(Konec sledi.)

Kakó naj učitelj vzbuja in pospešuje zanimanje prostega ljudstva za šolo.

Spisal Anton Kosi.

Die vielgehörte Klage, dass sich das Volk nicht genügend für die Schule interessiere und dieser nur ungern Opfer bringe, ist keineswegs aus der Luft gegriffen. Es gibt in den Landen, wo die deutsche Zunge klingt, noch immer Leute, welche, wenn es ihnen freistünde, nach Belieben zu schalten, kaum zögern würden, ihre Schule eingehen zu lassen und sich damit von einer Anstalt zu befreien, welche sie als eine unnöthige Steuer und Last ansehen.

(Dr. L. Kellner.)

Ljudska šola je dandanes znamenit predmet zanimanja javnega mnenja. Vsakdo govori in sodi o njej, le žal, da ne vedno prijazno in pravično. Jednim na njej ne ugaja to, drugim zopet drugo ne: vsak ima za institucijo, ki je za razširjanje narodne prosvete tako eminentne važnosti, največ grajalnih besed. Ni namen pričujoči razpravi preiskavati, v kolikej meri tó sedanja ljudska šola zasluži, le toliko naj omenim, da so tožbe o nedostatkih šole deloma pretirane, deloma celo neosnovane. Popolnega sicer pod božjim solncem ne najdemo ničesar, tudi ustroj sedanje šole ni brez malenkostnih napak, katere pa se polagoma lahko odpravijo.

Od kod pa leté najbolj pušice v našo novodobno šolo? V prvi vrsti jo grajajo razni politikarji s prenapetimi svojimi nazori; hudujejo se nad njo, ker je ne morejo spraviti na pota, po kojih bi naj služila njihovim namenom.

No — politikarje ž njihovimi prenapetimi zahtevami do šole, pustimo v miru, naj se predirajo in kregajo, kolikor jim je drago, šoli njihove naklonjenosti itak ne moremo pridobiti, ker težko — dá, nemogoče je v resnici zvršiti to, kar oni od ljudske šole zahtevajo. Lahko je sicer govoriti in nasvetovati, kakova naj je šola, da bi donášala na to ali ono stran več koristi, a težje je to v šoli zvrševati tudi dejansko. Sicer pa: Ako bi se ljudska šola ravnala po nasvetih in željah raznih političnih strank,* ne bi donesla nikoli dobrega in zaželjenega sadú, kakoršen se pričakuje po pravici od dobro osnovane narodne šole.

Zopet od druge strani se naši šoli očita, da stori vse premalo za omiko nabožnih čustev — da je brezverska. Taka in slična očitanja so tembolj krivična, ker smo uverjeni, da slovenski učitelji z redkimi izjemami tudi v tem obziru storé vsi svojo dolnost. Vže § 1 državnega šolskega zakona zahtevá od ljudske šole, da ima vzgajati otroke k pravno-pobožnemu življenju. In dober in vesten učitelj zadošča tudi na to stran

*) Razume se samo po sebi, da imam v mislih tú le one, ki se pri svojih tirjatvah do šole ne opirajo na šolske zakone.

postavnim tirjatvam: on vzbuja prava nabožna čustva v otroških sreih povsod, pri vsakej priliki in v vsakem predmetu, kjer je to v obče storiti le mogoče. Kot strokovno nabobraženemu vzgojitelju ni mu neznan, da so stavili in še stavijo najveljavnejši vzgojevalci vero na prvo mesto vzgojevalnih sredstev, ni mu nadalje neznan, da budi verski čut, ki je vir globokega spoštovanja, ljubezni in hvaležnosti do Boga — tudi jednake čute do starišev, učiteljev, do državnih in družbinskih naprav in do cesarja.

Tako dober in vesten učitelj. Učitelj se svojim živim vzgledom in s svojim značajem je in ostane glavni činitelj šolske vzgoje in pouka, „denn es muss vom Herzen gehen, was auf Herzen wirken soll“ trdi prav slavni Göthe.

Postavil sem na čelo svojega spisa besede nemškega vzgojevalca Kellner-ja, ki omenja razmere v nemških deželah, ki pa vsaj deloma označijo tudi naše razmere; kajti ne samo „in den Landen, wo die deutsche Zunge klingt“ najdemo tako malomarne, hladnokrvne in šoli sovražne ljudi, kojim bi bilo ljubo, ako bi se šola to „veliko zlo, ki je prišlo čez nas“ celo odpravila. Majhno je sicer njih število, a nahajajo se pa vendar-le; in nahajali so se tudi vže kedaj med priprostim slovenskim narodom taki čudaki.

Saj je nepozabni naš Slomšek pisal vže pred kakimi 40. leti: Naši ljudje naše šole premalo obrajtajo, prave skrbi za šolo nimajo, in še to na domačem kraju pokvarijo, kar se v šoli dobrega zgodi“. Zopet na drugem mestu pravi isti pisatelj: „V naših krajih pa stariše najdeš, kateri boljše skrbé živini za rejo, kakor otrokom za dober nauk, rajši plačajo za glavo živine na planini goldinarja dva, kakor za otroka v šoli jednega“.

Da-si se duh časa vedno izpreminja, vendar se od Slomškega v tej zadevi v našem prostem narodu ni mnogo na bolje obrnilo tako, da smelo trdim: Ko bi ne imeli tako strogih šolskih postav, ljudstvo bi se polagoma šoli celo odtujilo. „Sedanja ali nova šola ne povrne nikdar troškov, ki se za njo „izmečejo“, take in jednake besede slišiš še danes pogosto iz ust nekega seljaka. Tako neugodno se govori in sodi seveda tudi o učitelji in sicer v navzočnosti šole obiskajočih otrok. In kaj je poslednica psovanja in zasramovanja šole in učiteljstva, ki se vrši v prisotnosti šolske dece? Kakó začne sedaj misliti šolski otrok o napravi, ki ga vzgojuje in poučuje ter tako pripravlja za poznejše življenje?

„Sedanje, nove šole ne veljajo nič“, te besede pridejo učencu na misel, ko se mu v šoli naroča, da naj izdela doma to ali ono nalogo. Ali jo bode delal z veseljem, ali bode v obče rad in marljivo v šolo dohajal? Ali je možno učitelju pri takem otroku doseči povoljnih učnih vspehov? — Malomaren bode postal tak učenec v šolskem obiskovanju, len pri pouku in z nekako nestrpnostjo bode čakal na čas, ko bode smel za vselej obrniti hrbet šolskim prostorom — saj je šola itak naprava „brez vse vrednosti“. . . . Ali bode tak učenec v poznejšem življenju lahko izhajal?

In kdo je temu kriv? Oni, ki je vzel otroku zaupanje do šole in učitelja, oni, ki je to, kar je učitelj v šoli s težkim trudom zidal, doma na lahkomiseln način podiral in rušil — nevedni, da ne rečem zlobni stariši.

Človek bi niti ne verjel, kako mogočno često upliva mnenje, koje imajo stariši šolske mladine o šoli. Od tega mnenja — osobito pa, ako se izraža v prisotnosti otrok — odvisen je pogosto ves uspeh učiteljevega prizadevanja. Res, skrajni čas je torej, da je začelo učiteljstvo misliti na sredstva, s kojimi je delovati na prosti narod naš, da dobi v šoli in njenih organih druge in sicer boljše pojme, s kratka: da se bode začel za to velevažno institucijo v najboljšem zmislu zanimati.

Kakoršna sredstva se ponujajo po mojem mnenju v to svrhu ljudskemu učitelju, to izjaviti in pojasniti bodi namen naslednjih vrstic.

Pred vsem se je držati učitelju pravila: Ako hočeš pridobiti veljavo, spoštovanje in zaupanje svoji šoli, skrbi v prvi vrsti za to, da si pridobiš sam ljubezen in spoštovanje naroda, med kojim živiš in deluješ, kajti: **od ugleda, katerega uživa naš stan pri ljudstvu, zavisna je tudi veljava ljudske šole ter jen prospeh v občē.**

Da ljudski učitelj tej zahtevi kolikor toliko zadosti, bodi mu prva in sveta skrb, da stori v šoli povsem svojo dolžnost. V tem torišči naj koncentrjuje vse svoje moči in sile, tu naj deluje za blaginjo mladeži, tu naj kaže, da je „ljudski“ ali „narodni“ učitelj v pravem pomenu besede, kateremu je v resnici mar, da se národ vsestransko razvija ter duševno vspešno napreduje.

Z vestnim, marljivim ter taktim postopanjem in delovanjem v šoli si bode pridobil učitelj ljubezen in spoštljivost otrok in s tem tudi nekoliko ljubezen starišev; sáj pravi Dinter o tem: *Der Weg zum Herzen der Eltern geht durch die Herzen der Kinder.*

Kjer pa išče učitelj zunaj šole torišča glaynega svojega delovanja in prizadevanja, ondi bo šola slaba in ne bode dosegla pravega svojega namena. Učitelj, ki n. pr. mnogo politikuje in misli, da bode narodu svojemu s tem kaj koristil, zeló se vara. Politika greni učitelju življenje ter ga odvráča od vzvišenega njegovega smotra. Tovariš, sotrudnik! Šola je kraj tvojega delovanja, tu se kaži, tu delaj za narod svoj ter skrbi, da mu vzrediš prav mnogo pravih krščanskih domo — in rodoljubov ter bodi uverjen, da si storil zanj več, nego marsikateri imeniten politikar. S tem pa nisem hotel reči, da je učiteljevo delovanje omejeno po štirih stenah, ne — saj vemo vsi, da sega ono daleč čez nje, vendar glavno zanimanje učiteljevo bodi vedno in povsod le šola.

Tu se nam vsiljuje vprašanje: kakov bodi učiteljev pouk v šoli, da bode vzbudil v stariših zanimanje do šole in jenega prizadevanja? Res je, da se ima držati učitelj natanko predpisanih učnih načrtov, vendar pa mi bode pritegnil vsakdo, ki le količkaj pozna naše narodno šolstvo, da je pri sedanjih razmerah le malokedaj mogoče doseči s šolsko mladino v šoli od pičice do pičice to, česar zahtevajo postavno določeni učni načrti. Kdor ima recimo namesto 60—70 otrok v svojem razredu 130, kakor n. pr. pisatelj teh vrstic, temu gotovo pri najboljšeji volji in pri največjem naporu ni možno zadostiti povsem dotičnim tirjatvam. Kaj je storiti takemu učitelju, da doseže v svojem razredu vendar le dokaj prav povoljnih vspehov? Skrbno in vestno mu je izbrati iz učnih načrtov to, kar ima za prosto ljudstvo — s posebnim ozirom na dotične krajevne razmere — največjo in trajno vrednost.*) Paziti mu je v tako prenapolnenem razredu, da radi postranskih stvari ne pozabi glavnih — doneska za poznejše praktično življenje. „Ne za šolo, nego za življenje se je treba učiti“, trdi prav star latinski pregovor.

Ako se učitelj v šoli ravna vedno le po pravilu „šolski pouk bodi kolikor mogoče praktičen“, naj bode uverjen, da mu prosto ljudstvo s priznanjem koristi in dobrote narodne šole ne bode zaostalo.

Da bode nadalje nenko ljudstvo polagoma vendarle spoznalo, da sedanja „nova“ šola ni „nadležen sad napredujočega časa“, treba je, da se učitelj poleg točnega izpolnjevanja svojih dolžnostij v šoli peča kolikor toliko tudi zunaj šole za šolsko mladež. Ako se mu le količkaj ponudi prilika, naj pogleda včasih tudi, kaj počenjajo otroci po pašnikih in drugih toriščih, kjer se jih po več vkupaj zbira. Ako zapazi tu kaj napačnega, naj to z lepimi besedami naznaui in pojasni starišem, ki mu bodo za taka dobrohotčēa poročila tudi gotovo hvaležni. Da bode koristil učitelj s tem mnogo

*) To mora sploh vsak učitelj storiti, kajti le v redkih slučajih na deželi bode možno po vsem zvrševati uradne učne načrte, ki za nas veljajo le kot neki „maximum“ dosegljivega. Vsaka šola mora imeti svoj poseben — od šolske oblasti potrjen učni načrt — po katerem se poučuje. Ureda.

vgledu šole, razume se samo po sebi. Ali ne bode začel pri tem misliti kmetič: „glej, glej; šola je pa vendar le koristna in dobra naprava, ker ima učitelj skrb za našo dečo tudi izvan šole ter bi rad, da postanejo iz nje v resnici dobri in pametni ljudje. Blagor ti — tovariš dragi — ako si povzročil, da se je vsled tvojega postopanja vzbudila v tem ali onem roditelji slična misel! —

(Konec sledi.)

Kukavica.

(Praktična obravnava 74. spisa, glej II. Berilo in slovnica str. 63.)

Učni pripomoček: Natlačen eksemplar ali vsaj dobra podoba kukavice.

I. Uvod.

O kukaj ptica, le kukaj

Saj ni še prave pomladi,

Dokler ni tvojega čuti glasú.

Boris Miran.

Kateri letni čas imamo sedaj? Na čem pa poznaš, da je sedaj pomlad? — Solnce toplo sije, drevje zeleni in cvete, ptički so se vrnili, delajo si gnezda ter prepevajo po gozdih in vrtéh, itd. — Res je, tudi ptičice nam oznanjajo veselo pomlad ali vigred. Imenuj ali naštej nekatere ptice — oznanovalke pomladi! Kukavica, lastovka, pastiričica, škrjanček, i. dr.

Ti si imenoval v prvi vrsti kukavico in prav si imel, kajti njeni prvi glas zares z radostjo navdaja kmeta, pa tudi meščana, ker vesta, da se je ž njim povrnila toli zaželjena pomlad in ž njo prijetno zelenje in cvetje.

Zato pa ima pesnik Boris Miran tudi prav, če poje, da ni še prave pomladi, dokler ni slišati njenega glasú. Kdo je Boris Miran? Jožef Stritar. Pri katerej pesmi smo se s tem pesnikom seznanili? — Pri pesmi „Spomladi v gozdu“. Kaj je J. Stritar in kje živi? On je gimnaz. profesor in živi na Dunaji.

II. Popis.

O kukavici, koju tukaj natlačeno vidite (koje podobo tukaj vidite), hočemo danes nekoliko več spregovoriti — na tanko si jo bomo ogledali ter jo potem opisali, saj je malo učencev (učenk) med nami, ki bi imeli priliko kukavico videti, da-si jo je vže vsakdo izmed vas slišal.

Kukavica, ki je dobila to ime od svojega glasu „ku-ku“, je golobove velikosti, t. j. do 35cm dolga in do 60cm široka, ako perotnici razprostre. Kaj veš o kukavičinej velikosti? — Oglejmo si sedaj njeno truplo. V koliko delov je razločujemo? V glavo, trup, perotnici, rep in noge. Ponovi — K! Kaj opaziš na glavi? Očesi in kljun. Kakšni ste očesi? Svitlorumeni. Kakšen je kljun? — Kratek, stisnjen in malo prikrivljen; barve je črne. Povej, kaj smo rekli o očesih in kljunu! Pokaži kukavičini ušesi! Zakaj ne pokažeš? Zato, ker jih ne vidim: Ali jih ne vidim? Da, ima ji, samo da ste pod perjem skriti in uhljev jima manjka, kakor to opazimo na vseh pticah.

Kakšen je trup? V trupu je kukavica zelo gibčna in podobna golobu ali grlici. Kaj veš povedati o perotnicah? Te ste precej dolgi ter ostro prirezani. Istotako dolg, primeroma širok in nekoliko zakrivljen je njen rep. Povej, kaj veš o trupu in kukavičinem repu, R! Še T!

Oglejmo si sedaj noge. Te so kratke in po barvi rumene. Koliko prstov ima na njih? Kako so razvrščeni, oziroma obrnjeni? Dva naprej in dva nazaj. Pazite! Prirodopisci

pravijo nogam, kakor jih ima kukavica plezalne noge. Kukavica je torej ptica plezalka. Zakaj? Tudi detal, kojega ste gotovo vže videli ali slišali ko je bobnal v gozdu po drevesnem deblu ter iskal žužkov, je ptica plezalka. Zakaj? Jeden zadnjih prstov lahko kukavico k plezalcem prišteva, vendar ne pleza kakor detal ali žolna. Ponovi, kar sem rekel, C! Kakšne so plezalne noge? Kaj ima vsak ptič, torej tudi kukavica na prstih? Krempljice.

Oglejmo si sedaj barvo kukavičinega telesa. Kaj lahko v tem oziru o kukavici rečemo? — Da je v obče pepelasto siva, glava, vrat in hrbet je plavkasto pepelast, po prsih in trebuhu je črno marogasta. Perotnici in rep so temnosivi, rep na koncu še belo progast. Ponovi sedaj to, V! Splošna kratka ponovitev vsega.

III. Način življenja.

Od kod je dobila kukavica svoje ime? — Od svojega vpitja „ku-ku“. Poslušajte, hočem Vam povedati lepo narodno pripovedko „Zakaj kukavica samo „ku-ku“ poje“. Ko je ljubi Bog ptičice ustvaril, poklical je vse k sebi, da jih uči krasnih pesmij, s kojimi naj njegovo sveto ime pred ljudmi poveljujejo in slavijo.

Vse ptičice so priletele ter zvesto poslušale Gospodov nauk. Slavček, lišček, škrjanček in vsi drugi krilateci so se kaj radi učili lepih melodij; le kukavica je letala okrog svojih tovarišic ter je motila pri uku; a sama se ni hotela učiti. Zdaj je potegnila jedno za perotnico, zdaj zopet vščipnila drugo v nogo; in ko se je ozrla ptičica, koja je tako razdražila, hitro je odletela zlobnica. A pri tem se ji je od strani namuzala ter zvito „ku-ku“ zaklicala.

Ljubi Bog, ki je vse to opazil in videl, je ostro posvaril nepokojnico — a zaman. Kukavica je vganjala svoje burke naprej.

Zato ji reče Bog z osornim glasom: „Ker moji opomini ne hasno nič, ker se nočeš učiti in ker ne daš miru, bodeš za kazen za svojo nepokorščino do konca sveta klicala le „ku-ku“!“

Vsa plaha je odletela sedaj kukavica. Beseda Gospodove pa so se uresničile; med tem ko drugi ptički žvrgolé krasne in raznovrstne melodije, leta kukavica boječe in nepokojna od veje do veje, iz drevesa na drevo ter v jednomer svoj „ku-ku“ kliče, pa ga bode tudi klicala, dokler bode stal svet.*)

(Se na kratko po vsebini poprašuje.) Kaj mislite, je-li ta dogodbica resnična? Ne, ampak izmišljena je. Izmišlili so jo pred davnim, davnim časom ljudje — narod, zato se imenuje tudi narodna pravljica, v tem slučaju „nar. legenda“, ker razpravlja o najvišjem bitji božjem. Kakšen glas ima kukavica, Ti, R! — Ali meniš da oba, t. j. samec in samica kukata? O ne, kuka le on, ona ali samica pa se samo smeji „kik, kik“. Kaj sem sedaj povedal? — Kukavica lahko 20—80krat zakuka, ne da bi prenehala ter si oddahnila.

Ali tudi samica kuka? Kolikokrat lahko samec brez počitka zakuka?

Kje pa prebiva kukavica? Ona stanuje v gozdu — najraje v listnatem ter leta vedno nemirna in nepokojna iz drevesa na drevo, iz grma v grm; včasih pa vzleti tudi

*) Ta pripovedka je vzeta iz III. zvezka „Narodnih legend za slov. mladino“. V navedenej zbirki — ki se dobi pri pisanu teh vrstic v Središči — nahaja se tudi še par drugih o kukavici govorečih pripovedk, ki se radi svoje kratke in priproste oblike prav lahko in s pridom v prirodopisni pouk vpletejo. Te so „Zakaj kukavica nima nikjer miru in zakaj si ne dela gnezda“ (II. zvezek, str. 33). „Zakaj kukavica samo do kresa kuka“, (na istem mestu). „Zakaj je kukavica nemirna in nepokojna ptica“. (III. zvezek, str. 30.) — Da se je domisljija našega priprostega ljudstva lotila kukavice, to je pač jasen dokaz, da je slov. narod vže od nekdaj imel v posebnem čišlu ptice, osobito se je pa pečal s kukavico, saj nam o tem pričajo tudi razne med narodom nahajajoče se vraže, ki pa — hvala Bogu — vedno bolj pojemajo.

na polja in livade stikat za hrano. Kje prebiva kukavica? Kam včasih leta? — O čem pa se ta ptica živi? O metuljih, gosenicah, in sicer najraje o onih kosmatih, za koje druge ptice ne marajo, nadalje žre brošče, kobilice itd. Je-li tedaj kukavica koristna ali škodljiva? Zeló koristna. —

Vže prej smo omenili, da je kukavica plaha, nepokojna in nemirna ptica. Druge njene lastnosti so še: prepirljivost in nestrpnost; z drugimi pticami, še celó pticami svoje vrste, se kukavica nikdar ne pogaja. Vsak par ima svoj določen okraj, v katerem ne trpi drugega — in če se predrzne v njegovo bližino prileteti kak sosed, vname se hud boj. Kaj veš o lastnostih kukavice? Kakšna je kukavičina hoja? Zeló neokretna, zato pa spretnejše in lepše leta. Kaj veš o hoji, kaj o letanji kukavice?

Kukavica je med našimi pticami jedina, ki si ne dela gnezda in ne odgaja mladičev, temveč podmeta svoja jajca drugim malim pevkam ter prepušča tistim vso skrb za mladiče.

Ko namreč meseca maja samica čuti, da bode treba znesti jajce, tihotapi okrog ter išče gnezda kake manjše ptice, najraje pasterice, pogoreleca, slaveca, cipe, kôsa i. dr. Tu pazi na ugoden trenutek, da valeča ptičica za kratek čas svoje gnezdece zapusti, in takrat hitro sede na gnezdo in znese vanj jajce. Ako je pa gnezdo valeče ptice v kakem duplu ali je pa pokrito, znese kukavica jajce na tla, je vzame v kljun in položi majhnemu pevcu v gnezdo. *) Kukavičina jajca — znese jih 2—6, so sivoplavkaste in temnopikčaste; sicer pa je skoro vsako drugače pisano in pegasto.

Kaj stori kukavica, kadar čuti, da bode treba znesti jajce? Katere ptičke najraje sè svojimi jajci obdari? Kaj pa stori, ako je gnezdo pokrito ali v duplu skrito? — Koliko jaje navadno znese? Kakšna so jajca gledé na barvo?

Poslušajte dalje! Čudovito je pri kukavici to, da jajca ne znese v kratkem času, zaporedoma, temveč s presledki 5—8 dnij, tako da traja blizu dva meseca, predno je znesla vsa. To je bržkone tudi glavni vzrok, da kukavica ne more sama valiti, ker ako bi čakala do zadnjega jajca, pokvaril bi se prvi mladič še pred tretjim jajcem, in ondaj bi morala sedeti in zajedno tudi mladiče pitati, kar pa je nemogoče. — V kakih prenehljajih znese kukavica svoja jajca? Zakaj pa ne vali sama? Kaj bi se zgodilo, če bi čakala kukavica do zadnjega jajca, preden bi jela valiti? Kaj pa če bi takoj valiti začela?

Pazite! Ko se potem vrne majhen ptiček, kojemu je kukavica jajce in ž njim tudi skrb za bodoče mladiče podelila, niti ne opazi tujega jajca, nego pridno vali, tako, da ne traja dolgo in izvali se z drugimi mladiči vred tudi grdi, debeloglavi najdenec. Mala ptičica ima sedaj ves dan dovolj opravka, da nanosi zadosti živeža za svoje mladiče, posebno pa za nenasitno mlado kukavico, ki ima zmirom odprto žrelo. Ali opazi ptiček, da je postalo število jajec v njegovem gnezdu večje? Kaj stori? Zakaj ima toliko opravka, ko so se njeni mladiči in ž njimi tudi kukavica — izvalili?

Kukavica postaja vedno večja in močnejša, tako, da nazadnje spravi domače ptičice pod se, da sirotke komaj dihajó. Večkrat pa jih pomeče kukavica tudi iz gnezda, katero ji vedno bolj tesno postaja. Ko postane kukavica godna, odleti ter se ne zmeni več za mačeho.

Ponovi vse, kar sem vam povedal o kukavici in njenih mladičih! K! R!

Kakor vsaka ptica, ima tudi kukavica svoje sovražnike; ti so: sokoli, kragulji; pa tudi razni ropni sesavci prežé na njo. Kateri so njeni sovražniki? Na Grškem in Laškem jo radi njenega okusnega mesa streljajo, kar se pa ne izplača, ker nam ta ptica živa več koristi, nego-li mrtva.

*) Pripetilo se je vže, da so vstrelili kukavico, ki je imela v žrelu ali goltu svoje jajce.

Kedaj se vrne kukavica iz toplih krajev k nam? Okoli sv. Jurija. Kedaj pa odleti od nas v toplejše kraje? Konec meseca avgusta in sicer najpoprej stare in še le potem mlade. Tukaj sledi splošna ponovitev.

IV. Čitanje in razlaganje 74. spisa v II. Berilu.

V. Pismene naloge

na podlagi te-le razčlembе: 1. Ime. 2. Velikost. 3. Popis trupla a) oči, b) kljun, c) trup, d) perotnici, e) rep, f) noge. 4. Barva. 5. Glas. 6. Živež. 7. Korist. 8. Lastnosti. 9. Kako se pomnožuje. 10. Njeni sovražniki, 11. Kedaj odleti in kedaj se zopet vrne.

A. Kosi.

Po deželnih zborih.

(Dalje.)

Štajersko. V deželnozborski seji dne 2. aprila vnela se je pri obravnavi proračuna normalno-šolskega zaklada za 1892. leto nenavadno ostra razprava. Povzročil jo je predlog, kojega je postavil poslanec dr. Bayer v imenu šolskega odseka in kateri slove tako-le: „Visoki deželni zbor naj sklene: 1. Poročilo dež. odbora o vseh ljidskega šolstva se vzame z zadovoljstvom na znanje; 2. v tem poročilu navetovana podpora otroškega vrtea Mine Berdajs v Mariboru se odobri; 3. umirovljenemu dež. šolskem nadzorniku Aleksandru Rožeku se izreče zahvala za odlične zasluge, katere si je stekel za šolstvo; 4. deželnemu odboru se naroča, delovati pri c. kr. vladi iznova na to, da se na poučevanje nemškega jezika na mešanih in samo slovenskih ljudskih šolah obrne večja pozornost in da se pospeši s vsemi zakonito dovoljenimi sredstvi, zlasti pa podeljevaje remuneracije učiteljem, zaslužnim za poučevanje nemščine, na stroške dež. šolskega zaklada. V to svrhu ustaviti je primeren znesek za delitev takih remuneracij v proračun za prihodnje leto. — C. kr. vlada naj se naprosi, naj naroči temeljito inspekcijo gledé tega pouka na mešanih in na slovenskih ljudskih šolah in naj dotično poročilo predloži deželnemu zboru.

Poslanec dr. Lipold navaja v daljšem govoru razloge, iz katerih ne more glasovati za te predloge in meni končno, da bi se, kar se tiče slov. dela Štajerske, dalo gledé na nove šole razpravljati o raznih nedostatkih.

Tukaj se zabranjuje, da bi se šolska mladina vzgojevala v narodnem duhu in ker se toliko časa potrati za nemški jezik, se pravi učni smoter ne more doseči. (Odobranje na desni).

Poslanec dr. Sernee uprl se je navetu šolskega odseka kar najodločneje. V dolgem govoru pojasnil je šolske razmere in zavrnil razne, pred zbornico iznesene interpretacije, člena 19. drž. osn. zak., katere se ne strinjajo s stališčem vlade in državnega sodišča: „Vsak član dež. odbora sme o čl. 19 misliti to, kar mu najbolj ugaja, ali glasom razsodbe državnega sodišča mora dež. odbor izvršiti ukaze naučnega ministra. Kar se dostaje dolge ekspektoracije o nemščini — o drugih predmetih se je napisalo samo nekoliko vrst, — zahvaliti jo je grofu Stürgkh-u. No, dokler je drž. osn. zakon v veljavi, nas „dobri“ dež. odbor in „dobri“ dež. šolski svet še ne bodeta ovila okolu prsta. Nestrpnosti znamo zavračati. Svoobodno vam je, deliti nagrade učiteljem, kateri ravnaajo protizakonito, nas s tem ne bodete ugnali! Tako ravnanje je cinično. Dokler veljajo drž. osn. zakoni, zaupamo Avstriji! Naš dež. glavlar nam je na Dunaji očital, da gledamo na Rusko, grof Stürgkh pa, ki o naših razmerah ničesar ne ve, stavi predlog, da je učitelje uradoma podkupovati“. — Grof Stürgkh se zagovarja in pravi, da mu je izraz, češ, da je njegov predlog ciničen in poskus učitelje podkupovati imenom šolskega odseka in njegove cele stranke najostreje zavračati.

„Tendence predloga nikakor ni sovražna slov. narodnosti, ampak predlog hoče omogočiti, da se po primerni zvršitvi 19. člana administrativnim potom osigura slovenskim otrokom višja kulturelna izobrazba.“ Z razširjatvo znanja nemškega jezika hoče govornik ojačiti tudi čut državnosti vzajemnosti „kot glavni stebel obstanda naše države.“ Posl. Proboscht je izrekel, da bode s svojimi pristasi glasoval proti 4. točki, ker se ž njo narodne razprtije le po nepotrebnem širijo. Posl. dr. Dečko pravi, da se Slovenci ne plašé boja. „Od dež. zbora ne

pričakujejo ničesar, kar bi moglo Slovincem koristiti, ker je dež. zbor produkt sila čudne volilne geometrije. Gospodje nasprotniki sodijo, da se rodé slovenski otroci samo zato, da imajo priliko učiti se nemški. Ako se bode germanizacija začela tirjati močneje, upri se bode mo tudi mi močneje. Tlačen narod ne poprašuje, če ravna tlačitelj iz egoistiških razlogov, ali če se je zavil v togo državnega interesa. Kako pridemo baš Slovenci do tega, da se naj iz naše kože režejo jermeni, s katerimi se bode vezala vkupnost državnih delov?“ (Dalje sledi).

Proslava 300letnice J. A. Komenskega.

Maribor. (Slavnost Komenskega v učiteljskem društvu za mariborsko okolico.) Dne 7. aprila t. l. priredilo je tudi učiteljsko društvo za mariborsko okolico v proslavo tristoletnice rojstva neumrljivega veleuma J. A. Komenskega slavnostno zborovanje. V jako lepo okrašeni dvorani pri „Gambrinu“ v Mariboru zbrali so se okoli desete ure dopoldne ne samo društveniki ampak prišlo je tudi lepo število učiteljev iz št. lenartskega in slovenje-bistriškega okraja, kar tukaj z veseljem zabeležimo; vse priznanje jim, da se niso zbalí dolgega pota, nego se vdeležili naše v istini jako lepo uspele slavnosti ter tako pokazali, da so vneti za učiteljsko vzajemnost. Velika dvorana bila je do zadnjega prostora zasedena, ko je stopil na oder okrašen z lepo podobo Komenskega sredi cvetie in zelenja učiteljski septet. Igral je pod izvrstnim vodstvom gospod Gabr. Majcen-a Haydnov Larghetto I. dokaj dobro v kljub temu, da so imeli igralci samo jedno skupno vajo. Potem nastopil je društveni predsednik, gospod ravnatelj Schreiner, ter govoril po kratkem pozdravu došlim gostom in udom slavnosti govor, kojega smo pričobili v zadnjih dveh številkah „Popotnik-ovih“ toli lepo in izborno, da je vzbudil v navzočih veliko navdušenje. Živahno ploskanje in čestitanje od vseh straní pokazalo je izvrstnemu govorniku, kako je vstregel se svojim duhovitim govorom vsem poslušalcem. Sledila je kot tretja točka, „Himna Komenskemu“, (besede Gestrinove, napev G. Ipavčev) katero je pel učiteljski zbor točno v splošno zadovoljnost. Gospod Jožef Cizel iz Lembaha deklamoval je potem krasno pesen „Tri noči“, v kateri nam opisuje dični naš pesnik gospod Fr. Gestrin v prelepih stihih tri najznamenitejše noči iz življenja slavnega pedagoga: rojstno noč, noč, v kateri je moral bežati iz Lešna in noč, v kateri je umrl. Krasni umotvor napravil je na poslušalce vidno globok vtis. Zadnja točka bil je Heimov moški

zbor „Mein Vaterland“, kateri se je tudi dobro izvršil. Po oficijelnem delu slavnosti začel se je skupni obed, pri katerem je pel učiteljski zbor neutrudljivo slovenske narodne in umetne pesmi, tako da je zavládala v družbi splošna veselost in navdušenost. Govorile so se tudi razne napitnice v proslavo Komenskemu, došlim gostom, mej katerimi je bil tudi vrl. češk. narodnjak, ki se je v svojem maternem jeziku v dovršenem govoru zahvalil in pozneje še napival zbránemu učiteljstvu, gospodu ravnatelju Schreiner-ju, navzočemu pesniku gospodu F. Gestrin-u, deklamatorju in pevcem. Vesela družba ostala je skupaj do 3. ure, potem pa so se vdeleženci slavnosti razšli vsak na svoj dom. Učiteljsko društvo sme biti ponosno na vspeh te prelepe slavnosti, ki bode ostala gotovo vsakemu v prijetnem spominu.

M.....v.

Ljubljana. Mestni zastop je dovolil „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani 100 glđ. podpore za priredbo slavnostnega večera Komenskyjevega, katerega se je vdeležil cvet Ljubljanskega razumnštva in je sklenil prekrstiti poljske ulice, v katerih je več učnih zavodov v ime „Komenskega ulice“. (Obširneje poroč. došlo nam je za tó št. prepozno. Ur.)

Zagreb. Hrvatski pedagogični književni zbor je priredil v spomin 300-letnice rojstva Komenskega dne 31. marcija slavnostno zborovanje, istotako se ustanovi v Zagrebu Komenskemu na čast stalna razstava učil.

Plzen. Mesto Plzen je sklenilo naložiti na obresti 1000 glđ. katere naj dobiva v spomin 300-letnice J. A. Komenskega ubog učiteljski kandidat češkega učiteljišča, ki se otvori leta 1892/3 v Plzu.

Amerika. Spomin 300-letnice Komenskega so proslavljali ne samo po vsej Evropi, temveč tudi, kakor poročajo mnogobrojni listi, daleč za morjem, v državah severne Amerike. Bilo bi res odveč, ako bi navajali vsaj znamenitejše slavnosti, zato omej-a-

jemo svojo poročilo na slavnostne ameriške spise, kateri so večinoma izšli v angleškem jeziku s podobo Komenskega in z naslovom: „In memory of Komensky on the third centennial anniversary of the birth of this great bohemian educational reformer“. Slavnostni spisi obsegajo životopis Komenskega s predgovorom, v katerem se kaj lepo govori

ne samo o Komenskem, temveč tudi o znamenitosti naroda českega v svetovni kulturi. Spisi pravijo, da si je mogel le veliki svetovni reformator šolstva, pisatelj neprecenljivih pedagoških del, roditelj najboljših blagodejnih in moralnih učinkov, učitelj vseh narodov, Jan Amos Komensky, pridobiti tako slavnega svetovnega češčenja. R. K.

Listek.

Listi s Kranjske.

VI.

„Ugiba in ugiba, a ngane ne; — sumiči pa vendar!“

Žal mi je, gospod čestiti, da sem primoran tako hitro prelomiti dano Vam besedo, oziroma prekinoti skleneno „primirje“. V to pa silijo me čisto osebni nagibi, govoriti mi je danes povsem „pro domo sua“: zato tudi trdno upam, da mi č. g. urednik v to svrhu ne bodete odrekli malo prostora v cenjenem Svojem listu.

Ne vem in kar ne gre mi v glavo, čemu si tolikanj tam v in okrog Ljubljani nje belijo glavo, kdo je ta „prešmentani“ — Bruno! Skoraj bi bil ponosen na to, gospod urednik —; a vsaj me poznate vže par petorice let, da to nikakor ni moja lastnost. Res, da sem vže marsikoho vrsto spisal za Vaš list, pa tudi za „Učit. Tovarisa“ — svoje dni, a pri tem še nisem zaslužil niti za jedno poštno znamko ne; a vendar sem vselej vsak dopis frankoval: vsaj se nefrankovani listi — kakor v obče znano — ne vsprejemajo!... Čemu pa to omenjam? To se tiče Vas, Vašega lista oziroma naše „Zaveze“. Zakaj pa ste razpisali nagrade raznim spisom, ki naj zagledajo beli dan v predalih „mladega“ „Popotnik-a“ Vedite za denar se kmalu kdo potruji, da kaj pri-

mernega „sklamfa“ dandanes, ko živimo v tem, „šembrancem“ materijalističnem času. „Zastonj delovati. prave pravcate „miroljubivosti“ kar kopneti, — to gospod urednik je druga stvar: to umemo le pri nas, v deželi „specialitet in metamorfoz“. Kaj ne „krasni izrazi“?! No vsak po svojem ve in zna, gospod pesimist, optimist in Postojnski po svoje, — a Bruno, robati Trdnostal, pa po svoje.

A le to ne zapopadem, kako more gospod Postojnski iskati Brúna na Gorenjskem in celo v Rudovljici! „Fehlgeschossen, Herr Collega!“ Brúno pač pozna Gorenjsko, to lepo stran, — a nastanjen ni tam, niti je tam kedaj služboval! Ta izjava naj zadostuje — možem!!

To pa Vam lahko, gosp. listkarji „Tovariševi“, zatrjujem, da poznam Kranjsko povsem in da so mi znane do cela naše razmere. Nikarte misliti, da bode me ugnali v kozji rog ali ga pripravili me v ekstazo, pišoč, da besnim kakor razjarjen lev; o ne, celo ne! — Brúno je zastavil svoje pero za interes našega stanja poprej, nego je „pesimist“ še sploh sanjal, da bode kedaj „šolmoštraril“. Brúno se ne vstraši piša, ki prihaja z Maha, niti ne burje tam izpod Nanosa! — To naj zadostuje za danes, drugo pot kaj več!

Srčno pozdravljeni!
Vaš Brúno Trdnostal.

Društveni vestnik.

Iz „Zaveze slov. učit. društev“.

a) Društvenino za tekoče leto vplačala so sledeča društva: 1. Črnomeljsko 3-40 gld., 2. Koprsko 2-20 gld., 3. Kranjsko 4-40 gld., 4. Ljutomersko 2-60 gld., 5. Litijsko 2-50 gld., 6. Št. Lenartsko 1-30 gld., 7. Postojnsko 3-50 gld., 8. Sežansko 3-30 gld., 9. Savinjsko 1-50 gld., 10. Tolminsko 3-20 gld.

b) Društva, katera še niso poslala doneskov, ali katera se niso naznanila poverjenikov, naj storé to v kratkem.

c) Za koncert prosil je direktorij vojaško godbo 17. pešpolka.

d) Za znižano ceno za vožnjo na železnici naj vsak vdeleženeec prosi sam.

Direktorij.

Od Save. (O zborovanji učiteljskega društva za celjski in laški okraj.) Dosedanje celjsko učiteljsko društvo zborovalo je 13. aprila t. l. prvokrat pod svojim novim imenom. Došlo je 14 članov, iz vsakega okraja po 7, in kot gost se je vdeležil vrli tovariš gospod S. Gajšek, nadučitelj v Bučah.

Postavili smo to zborovanje nalašč na sredo pred Veliko nočjo, nadejajši se, da se ga bodo vdeležili tudi oni gospodje, ki so bili drugokratni zadržani, posebno gospodje orgljavci, a pričakovali smo jih zaman.

Dovolite, da spregovorim na tem mestu nekaj več o naših razmerah, posebno ker sem pričnan, da ne javljam samo svojega mnenja, ampak

govorin v smislu svojih cenjenih sodrugov. — Celjski in laški okraj, ki sta zastopana v našem društvu, štejeta do sto učiteljskih močij; društvo pa ima komaj do 30 članov in od teh se redno vdeležuj zborov komaj polovica. Iz drugih okrajev čujemo vesela poročila o krepkem razvijanju društva, pri nas godi se nasprotno. Več izbornih močij, ki so pred leti pridno dobajale k zborom in nas navduševale z besedo in vzgledom za društvo, odmiče se mu sedaj dosledno. — Žalostno, a res je, da so se jeli starejši gospodje, posebno nadučitelji, (le nekaj je častnih izjem) prav skrbno ogibati „mladih“. Ni nam znano, da bi bil kateri mlajših učiteljev razžalil svojega starejšega tovariša, da-si nas gledajo nekateri starejši zaničljivo čez rame. Ako vam mrzi, da je vodstvo društva večinoma v rokah mlajših močij, zakaj ne dobajate k zboru? Radi vam prepustimo vodstvo društva in prepričani bodite, da nihče mlajših ne bo izstajal zavoljo tega, da ni v odboru. Odsotnežem pa ne moremo privrati odborništva. Ako se spodikate ob nevspehih društva, krivi ste sami, ker izostajate; gotovo bi nam bilo veliko več doseči v združitvi. — Da spregovorim še nekaj o cenjenih zastopnicah krasnega spola! V tem oziru nahajate se pri nas dve zanimivosti. V nobednem okraji ni primeroma toliko ženskih učiteljskih močij (v celjskem jih je 16, v laškem pa 11) in nikjer se cenjene zastopnice krasnega spola tako dosledno ne odtegujejo društvenemu delovanju kakor pri nas. — Toda dovolj! Upam da se nisem nikomur zameril in da se bode tudi pri nas na bolje obrnilo.

Pri zadnjem zboru peli smo pesmi „Rožici“ in „Lepa naša domovina“.

Gospod predsednik poročal je, da je vis. c. kr. namestništvo v Gradici potrdilo z odlokom z dne 6. marcija 1892, št. 4657 poslovenjena in preosnovana pravila doseďanjega društva „Cillier Lehrerverein“. Naše društvo imenuje se doslej „učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“. Z navdušenimi besedami vabil je gospod predsednik vso učiteljsko obeh okrajev, da bi se složno združilo v dosego vzvišenege smotra, namreč: „Skupno duševno nadaljno izobraževanje v vseh ljudsko šolo zadevajocih znanostih, vaje v petji in sviranji ter pospeševanje ljudsko-šolskih in učiteljskih interesov sploh“. Polagal nam je na srce častno dolžnost vsakega pravega člana, storiti za društvo vse, kar je v njegovi moči, da se društvo lepo razvija in da se ugled učiteljskega stanu vedno večša. — Nova pravila so se dala natisniti ter jih dobi vsak član jeden iztis proti povračilu stroškov (10 kr.)

Tovariš gospod F. Brinar govoril je o zanimivi snovi, „Cesarska pesem v ljudski šoli“. Govornik je povdarjal, da učiteljsko uvažuje veliko korist te pesmi in da pa mora to tudi z vso marljivostjo in navdušenostjo nadaljevati, ker ljudstvo ne ve še povsod naše prekrasne državne himne prav ceniti.

Akoravno se začne sè „Cesarsko pesmijo“ vže v prvem šolskem letu, vendar se da vzvišeni pomen in vsebina te prekrasne pesmi strokom prav razkriti še le na višji stopnji. Poročevalec je priredil učno sliko za to stopnjo in je razkladal pomen in nastanek „Cesarske pesmi“ ali avstrijske himne, ter pojasnjeval vsebino posameznih kitic. Učno sliko popolnili so z izvrstnimi opazkami tovariši, gg. Zupan, Stukelj, Gradišnik in Brezovnik.

Da bi naše društvo spomin tristoletnice Komenskega dostojno slavilo, predložil je gospod Stukelj: a) vsak član naj sestavi opis kraja, v katerem službuje oziroma nabira narodno blago in izroči društvu; b) društvo naj deluje na to, da se po pedagoških letih raztresene učne slike zberejo in manjkajoče še spišejo in da se kmalu izda prepotrebni navod k našim čitankam; c) priredi naj se slavnostno zborovanje. Vsi trije predlogi so se sprejeli. Prihodnje zborovanje posvetiti hočemo spominu Komenskega in prevzame slavnostni govor vrl naš tovariš gospod J. Stukelj.

Prečital se je tudi dopis gospoda R. Knaflič-a, učitelja pri Sv. Jurji ob j. ž., s katerem naznanja svoj pristop k društvu in predlaga, naj prevzame društvo nadaljno nabiranje prispevkov za spomenik, oziroma muzej Komenskega ter je pripravljen v ta namen odstopiti društvu po tamošnjih tovariših in tovarišicah nabrano svoto in nabrane knjige prepustiti društvu. Predlog gospoda Knaflič-a se rado-voljno sprejme. —r.

Iz kamniškega okraja. Dne 7. aprila se vršeče zborovanje okr. učit. društva v Dobu počastilo je 25 gospodov in gospodičinj.

Ob 10. uri pričela je gspđ. Gabrijela Gogala stvarno in slovnično obdelovati berilo „Bučelica“. Podavanje je bilo korektno in jako zanimivo, kar je potrdil tudi gospod predsednik, ko ji je izrekel hvalo v imenu poslušalcev.

Gospod predsednik J. Janežič pozdravi v obilnem številu došle društvnike ter zahvali gsp. nadzornika L. Letnar-ja na naklonjenosti do društva, katero med drugim kaže tudi s tem, da ne zamudi nobedne seje. Potem obširno govori o J. A. Komenskem, katerega nam postavlja v vzgled vstrajne marljivosti in redkega rodoljubja. Spomnil se je tudi prevzišene vladarske rodbine in britke žalosti njene, katero je povzročila tekom društvenega leta neizprosna smrt.

Iz tajnikovega poročila razvidelo se je, da je društvo tekom leta dvakrat zborovalo. Pri zborovanjih sta poročala gg. Burnik in Trost; prvi o prepiranji živalij, drugi pa o napravi prirodoslovnih aparatov. Društvenikov je bilo 33; tó število pa se je le s tem skrčilo na 31, ker sta namreč gspđ. Roth in g. Vrančič bila premeščena v druga okraja. Tajnik dostavi še, da društvo ni storilo Bog si ga vedi kaj, a da je našim razmeram popolnoma za-

dostovalo. Kajti narod naš je majhen in temperament njegov kaj rad vskipi bodi-si pri naravni ali umetni temperaturi ter kuje idejale, katerih pri tej raztresenosti ni kos zvršiti. Stan naš pa je v tem narodu, ako ga pogledamo skozi politične naočnike, le majhna, a jako črna pika. Ta stan je važen, prepotraben, imeniten itd. pravi politikar, kadar ga potrebuje v svoje namene; kadar ga pa ta stan prosi z otročjo pobožnostjo: gospod usmili se me! zavrne ga robato: lenuh, delaj! ter ga sune tje, kamor se mečejo iztisnene limone. Prilčno tako se je blati naš stan posredno in neposredno, vedoma ali nevedoma pod različnimi političnimi firmami v polupretrekanem času, ko so se razpravljale res utemeljene prošnje za povišanje naših plač. Denarja za nas ni, pač pa graja, neoprvičena graja, ker posamezno zanemarjanje šolskega posla, če je sploh kje, kar jaz vedeti ne morem, ni, ni kriv ves naš stan, niti vse učiteljstvo! Hud, bridek in nepričakovan udarec je to nedolžnim, — pa njih je nabeško kraljestvo! Zato pa ne bodimo potrti. Živimo, ker živeti moramo, rajši v veselji nego v žalosti. Pogled skozi mnogobarvno politično steklo razjasnil nam je razmerje, kar pa ni malo. Porabimo položaj, ki nas je osamil, združimo se med seboj v tesno bratstvo zvezo, v kateri si potožimo svoje trpljenje, svoje nezgode in se iznebimo bolesi, ki nam jih povzročuje težak posel naš vsaj do časa ko nas bodo pravičnejše sodili in pošteneje plačevali! V to naj pomaga Bog, naše društveno življenje, vzajemnost, stanovska ljubezen in ponos — učitelj sam!

Blagajnik gospod Tramte nakupil je — izpolnivi društvene sklepe — dvema umrlima tovarišema grobne napise in svetilke ter pri vsem tem, da je poravnal mnogo drugih podrobnostij, še prihranil 34.10 gld.

Pri točki „protinasveti“ se prvi oglasil gospod nadzornik H. Letnar, ter predlaga, da društvo v spomin 300-letnice J. A. Komenskega pristopi kot pokrovitelj k Ciril-Methodovemu društvu. Jako temeljito podprti predlog sprejme se z dostavkom gospoda Čencić-a, da se vsota 100 gld. vplača v treh letih.

Gospod Stiasny pa obširno in temeljito pobija 17. marcaja t. l. v kranjskem deželnem zboru po gospodu poslancu Janko Kersnik-u izrečeno željo, da bi bili okrajni šolski nadzorniki stalni. Ker bi se s tem vpeljal v ljudsko šolstvo birokratizem, predlaga resolucijo, ki se je po daljši debati nekoliko spremenjena sprejela tako-le:

1. Da se supilirajo oboleli učitelji ter da se začasno zasedejo izpraznene službe, treba je namestiti za vsak okraj namestnega učitelja.

2. Da bi se stalni šolski nadzorniki umestili, se ne more priporočati.

Tudi se je razgovarjalo o gospodu poslancu Kersnik-a kritiki: „šolski vspehi so v marsičem negativni in učiteljstvo ni tako, kakoršno bi po pravici moralo biti“. Ker

pa je imenovani poslanec ud tukajšnjega c. kr. okr. šolskega sveta in kot tak poučen o tuokrajnem šolstvu in učiteljstvu, more se naravno in logično sklepati, da ta jako nepovoljna kritika velja nam. Ker pa si je tukajšnje učiteljstvo v zvesti, da stori vsikdar svojo dolžnost, pozove gospod nadučitelj Burnik navzoča zastopnika učiteljstva v c. kr. okr. šolskemu svetu, da povprašata službenim putem, če je mislil gospod dež. poslanec nas, če pa ne, naj se to naznani potom šolskih vodstev.

Ko se sprejmejo še nekateri nasveti, izberejo se v odbor gg. Letnar, Janežič, Tramte, Tomjan, Trost, Stiasny in Kečel ter sprejmejo izvolitev za „zavezine poverjenike“ gspđ. Klančar in gg. Gorjup, Stiasny in Kos, sklene gospod predsednik zborovanje.

A. K.

Iz gornjegraškega okraja. (Vabilo.) Gornjegraško učiteljsko društvo priredi dne 19. maja t. l. v proslavo Komenskega izvanredno zborovanje v Nazarjih. Ob 9. uri dopoludne bode sv. maša v Nazarjih, pri kateri poje pevski zbor učiteljskega društva. Potem bode zborovanje pri Turnškem potem-le vsporedu: 1. Pozdrav predsednikov; 2. Slavnostna himna; 3. Slavnostni govor; 4. Zapisnik; 5. Letno poročilo tajnika in blagajnika; 6. Volitev novega odbora; 7. Vplačevanje društvenine; 8. Nasveti. Ker je glavni namen tega zborovanja, da učiteljstvo tega okraja na prav dostojni način slavi 300letni spomin Komenskega, zato odbor najljubnejše vabi vse ude in se nadeja, da se zborovanja vsi brez izjeme vdeležijo. Najprijazneje se pa tudi vabijo gg. tovariši iz sosednih okrajev, kakor tudi vsi drugi prijatelji šolstva. Za dobro postrežbo se bode skrbelo.

Odbor.

Litija, 6. maja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za „litijski šolski okraj“ ima svoje zborovanje v spomin 300letnice J. A. Komenskega dne 19. maja dopoludne ob 10. uri v Zagorji za Savo. Vspored: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja in društvene zadeve. 3. Komensky, največji učitelj narodov. 4. L. Lavtarjev računski stroj. (O tem predmetu bode predaval iz prijaznosti gospod dr. Tomaž Romih s Krškega). 5. Šiba v šoli. (G. Karol Matajcc). 6. Volitev poslancev k zborovanju „Zaveze“. 7. Nasveti. Radi važnosti 4. točke in ker naše društvo s tem zborovanjem slavi slavnega pedagoga Komenskega, podpisani odbor vabi vse učiteljstvo in tudi druge šolske prijatelje tega okraja k prav obilni vdeležbi. Odbor.

Iz Istre. (Vabilo) k rednemu občnemu zboru „Slovenskega učiteljskega društva za koprski okraj“, dne 19. t. m., ob 9. uri zjutraj v Buzetu, kjer se bode proslavljala ob jednom tudi spomin tristoletnice rojstva Jana Amosa Komenskega, in obhajala desetletnica društvenega obstanda.

Dnevni red: 1. Pozdrav došlih. 2. Ob rojstveni tristoletnici Jana Amosa Komenskega. (Možki zbor, dr. G. Ipavic). 3. Slavnostni govor; govori g. Kristislav Bogatec. 4. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zborovanja. 5. Poročilo predsednikovo. 6. Tajnikovo poročilo, letno in za minolo desetletje. 7. Blagajnikovo poročilo, letno in za minolo desetletje. 8. Volitev treh pregledovalcev računov. 9. O ustanovitvi „društvenega fonda“, oziroma „slovenskega učiteljskega podpornega društva Komensky“, v trajen spomin njegove rojstvene tristoletnice. 10. Volitev društvenega vodstva. 11. Morebitni predlogi. 12. Sklep: cesarska pesem in Učiteljska himna.

Z ozirom na to, da je letošnji redni občni zbor izvanredne važnosti in za nadaljno koristno in plodonosno društveno delovanje največjega pomena, vabi društveni odbor vse člane in p. n. gg. društvenike s tem najvljudnejše in jim toplo priporoča, da se vsi brez izjeme vdeležé polnoštevilno!

Dobrodošli so nam tudi, da, celo lepo jih prosimo, naj blagovolijo priti k zborovanju tudi drugi, sosedni slovenski in hrvatski člani in p. n. gg. to-

variši učitelji in prijatelji društva, kateri se za stvar zanimajo.

To je želeli posebno radi tega, da se moremo potem tem izdatneje medsebojno bodriti in spodbujati k vstrajnemu, vsestranskemu, za občni blagor in prosveto prepotrebne delovanju ter da naše društvo, jedino te vrste v Istri, tem vrednejše proslavi najženjalnejšega „učitelja narodov“ in „prvega pedagoga sveta“ in da tem lepše praznuje desetletnico svojega obstanka.

Vsi pa, ki mislijo priti k zborovanju in vdeležiti se potem skupnega obeda, naj blagovolijo to pravočasno, vsaj do 17. t. m., naznaniti velecenjenemu tovarišu g. Berno Bekar-ju, nadučitelju v Buzetu, ki je blagovoljno prevzel skrb za obed, da bode mogel potrebno še za časa ukreniti.

Na svidenje torej v Buzetu!

Živela učiteljska zavednost in vzajemnost!

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva za koprski okraj v Dolini“:

Miroslav Anžlovar, predsednik.

Dopisi in druge vesti.

Maribor. Pred tukajšnja c. kr. izpraševalno komisijo za občne ljudske in meščanske šole delalo je pretekli teden 8 kandidatov sposobnostni izpit za ljudske šole. Dobili so te-le pismene naloge:

A. Pedagogika in nemški učni jezik. Ueber Erziehung des Leibes. a) Nothwendigkeit derselben. b) Welche Punkte sind hiebei im bllgemeinen zu berücksichtigen? c) Wie ist insbesondere der Leib abzuhärten?

B. Slovenščina. Na kateri stopnji, zakaj in kako se podajajo v ljudski šoli životopisi pesnikov? (Z zgleodom.)

C. Računstvo in oblikoslovje. 1. Der Zusammenhang der Stufen des Kopfrechnens im Raume 1—100 für alle Operationen ist durch je ein Beispiel in der Form, wie dies das Beispiel „ $50 + 30 = ? - 6 Z.$ und $3 Z.$ sind $9 Z.$, 60 und 30 ist 90^a zeigt, zu erläutern.

2. Die Aufgabe: 13 Arbeiter vollenden eine Arbeit in $13\frac{1}{2}$ Tagen bei täglich 10stündiger Arbeitszeit; wie viel Arbeiter vollenden dieselbe Arbeit in 9 Tagen, wenn sie täglich $9\frac{1}{2}$ Stunden arbeiten? ist als Schlußrechnung so zu behandeln, daß die Rechnung auf ganze Zahlen zurückgeführt erscheint. Die Schlüsse sind in bündigen Worten zu geben. (Die Slovenen arbeiten die Aufgabe slovenisch aus.)

3. Berechne den inneren Wert einer hohlen Goldkugel (spec. Gewicht = 1932), wenn der Halbmesser der äußeren Kugelfläche $4cm$ und ihre Wandstärke $1cm$ misst. Das Wertverhältnis zwischen Gold und Silber sei $1 : 15\frac{1}{2}$.

D. Realije. 1. Zgodovina in zemljepisje: Die Bedeutung Wiens in geographischer und geschichtlicher Beziehung. (Vortrag auf der Oberstufe der Volksschule. — (Slovensci slovenski.)

2. Naravoslovje: Der Schatten (methodisch). Slovensci slovenski.

3. Naravopisje: Für das 5. Schuljahr einer mehrklassigen Volksschule ist der Lehrstoff mit Berücksichtigung der localen Verhältnisse und des eingeführten Lesebuches auszuwählen und auf die Jahreszeiten, die Monate und Wochen des Schuljahres zu vertheilen.

Izpit so dostali kandidatje, in sicer: gospodje Edvard Čeh, Franz Kurmann (le za nemški učni jezik), Tomislav Kurbus, Rudolf Koser, Adolf Skokan, (le za nemški učni jezik), Josef Terčak in Ferd. Reichl (s poskušajo iz slovenščine.) Jeden kandidat je odstopil.

Pred ljubljansko izpraševalno komisijo je pa delalo izpit baš tudi v preteklem tednu 7 kandidatov in 18 kandidatinj. Natančneje poročamo prihodnjic.

(Odlikovanje.) Naučno ministerstvo podelilo je nadučitelju in znanemu slovenskemu skladatelju, gosp. Danilu Fajgel-ju umetniško stipendijo. — Čestitamo!

Popravek. V poslednji številki „Popotnika“ str. 116 vrinili ste se v stihle spis „J. A. Komensky“ završujoče, napaki, ki neljubo kvarita ritem. V šestem stihu čitaj „kteri“ mesto „kateri“; zadnji stih pa naj slove: „Oče si ti jim vsem trem“ itd.

Raznoternosti.

[Koliko stoji učenec deželo.] Seznanom, ki so se letošnjemu štaj. dež. zboru predložili, je povzeti, koliko na leto stoji jeden učenec na raznih deželnih zavodih deželo Štajersko. Na dež. realki v Gradci stoji jeden učenec deželo na leto 76 gl., na dež. gimnaziji v Ljubnem 72 gl. na dež. spodnji gimnaziji v Ptuiju 90 gl., na dež. meščanki šoli v Celji 63 gl., v Fürstenfeldu 118 gl., v Gradci 45 gl., v Hartbergu 82 gl., v Judenburgu 119 gl., v Radgoni 82 gl. in v Voitsbergu 65 gl.; na dež. akademiji za risarstvo v Gradci 54 gl., na dež. gluhonemnici 184 gl., na dež. kmetijski šoli v Grottenhofu 298 gl., na dež. sadjarski in vinorejski šoli 219 gl., na rudarski šoli v Ljubnem pa 228 gl.

[Nenravnostne knjige pri nas in drugod.] Kitajska vlada iznašla je izdatno sredstvo proti razširjevanju nenravnostnih knjig, katere so v „vladovini srede“ baš tako priljubljene, kakor v državah evropskih. Izdala je torej strog ukaz, da izgubé takoj službo vsi vladni uredniki, kateri dovoljuje, da se v njihovem sodnem območju obelodanijo nenravne knjige. Vsak zasebnik, kateri tiska take knjige, dobi 100 batin s palico, ter ga bodo pregnali iz njegovega bivališča. Sto batin odmeri se tudi temu, kateri prodaja take knjige. Vednostno olikani mandarini bodo razsojevali npravnostni značaj knjig. — Sreča za mnoge, da živimo za „kitajskim zidom“, sicer bi pel bambus. „P. z B.“

[Srednja Evropa — ledena puščava.] Po najnovejših raziskovanjih geologiških dokazalo se je, da je bila država avstrijska, nemška in belgiška pred davnim časom snežena pustinja in vladovina mrazu kakor sedanje arktičke krajine, južni in severni tečaj. Kotlina češke dežele je bila ledeno morje, v katerem so prebivali mroži in tulaji, in okolu Dunaja in Berolina bila je domovina severnih medvedov. To stanje trpelo je nekaj tisoč let, potem pa so se te dežele nagloma izpremenile v domovino mrzlega barja: na to sledila je tu doba prerij po načinu step sibirskih in severo-ameriških a pozneje doba gozdov sestojnih iz velikanskih prestic in praprotja. Najrazsirnejša žival bila je tukaj v tem času bela, rudečeva severna miš, soboli in pižmi

bivolovi. Soboli in losi živeli so v Nemčiji še leta 44. pr. Kr., ko je pridrla rimska vojska do germanških pokrajin. V stepah preganjala se je vže takrat čreda divjih konj, v I. stoletju po Kr. pa se je umaknila tolpa volkov in medvedov. „P. z B.“

[Neskončnost vseмира.] Francoski astronom Flammarion piše v svojem organu „L' Astronomie“: „Poskušajmo pojmovati (shvatati) obsežnost svetovnega prostora. Dvignimo se od zemlje po premeji smeri do katerikoli točke na nebu s hitrostjo svetlobnega žarka, tedaj s hitrostjo 300.000 km v sekundi. Predno pridemo s to hitrostjo do najbližjega solca, mine 3 1/2 leta. Vendar ne ustavljajmo se! Spejmo dalje ter se ponesimo z določeno hitrostjo deset, dvajset, sto, tisoč let od solca, od brezštevilne množice planetov; nadaljujmo neprenehoma po bliščobi zvezd, po meglah in rimske cesti, ki se sklada z neštevilno množico svetov: priče bodemo, kakó vznikavajo in vzgublajo se drugi svetovi in okolu nas padale bodo zvezde liki slapovom. Ne ustavimo se, temveč poletimo dalje, poletimo deset tisoč in sto tisoč let v ravnej črti, z nezmanjšano naglostjo, poletimo morda milijon let. Zdi se nam, da smo na koncu — toda nikdar. Z vsakim trenutkom odpirajo se pred nami novi prostori, z vsakim trenutkom goré pred nami nova solca. Drugi milijon let mine in iz nova novi prostori, nova solca, novi sostavi. Nikjer konca, nikjer omejenega obzora, nikjer svoda, nikjer oboka, ki bi nam zastavil pot. Kje smo? — Kako pot smo napravili? Prišli smo do cilja — a kje? Do neskončnosti! A v resnici nismo niti pedi dalje. Ne preblizamo se nikakej granici, nismo jej kar nič bliže, kakor da stojimo vedno na istem mestu; lahko začnemo svoj pot iz nova, letimo dalje brez oddiha po neskončnem veku, doseči bi mogli katerokoli točko v svetovnem prostoru! A, ko bi se slednjé ustavili v tem trudnem poletu po tisoč in tisočih let, videli bi, da se nismo pomaknili naprej niti za delek svetovnega prostora, in da nismo napravili niti koraka. Povsod sredina a nikjer meje! V tej neskončnosti so solčni sostavi le otočki v veliki povodnji svetovnih otokov; proti trajni večnosti je življenje našega človeštva s svojo božansko in politiško zgodovino, življenje naših planetov le sen trenutni. „P. z B.“

Razpis natečaja.

št. 248.

Podučiteljsko mesto.

V Ormožem šolskem okraji je umeščati podučiteljska mesta na ljudskih šolah Hum (Kulmberg), Sv. Lenart, Sv. Miklavž in Sv. Tomaž z prosto izbo in z dohodki IV. plačilnega razreda; provizorično nameščeni lahko dobé še vrh tega osebno doklado 30 gold. na leto.

Prosilci in prosilke, slovenskega in nemškega jezika večji, naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, do 28. maja t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Ormož, 15. aprila 1892.

2-2

Predsednik: Scherer s. r.

Vsebina. I. Naše kmečko deklé pa ljudska šola. (Za nagrado.) (I.) — II. Kako naj učitelj vzbuja in pospešuje zanimanje prostega ljudstva za šolo. (A. Kosi.) (I.) — III. Kukavica. (A. Kosi.) — IV. Po deželnih zborih. — V. Proslava 300letnice J. A. Komenskega. — VI. Listek. Listi s Kranjske. (IV.) (Bruno Trdnostal.) — VII. Društveni vestnik. (Iz „Zaveze slov. uč. društev.“) — VIII. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. — IX. Natečaj.